

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШЛЕ

Лабораторияланы шендюсю оборудование бла жалчытыуу, дарманланы алырза бёлюннген ырысхыны хайырланыуу юсюнден баргъанды сёз

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** COVID-19 аурууну жайлыуун тыйыу жаны бла Къырал Советни ишчи къауумуну селектор кенгешине къатышханды. Ол Москваны мэри **Сергей Собянинни** таматалыгында бардырылганды.

Видеоконференция халда къуралгъан тюбешиуге къатышханы Россейни Президентни **Владимир Путин** жукъгъан ауруу бла кюрешде салгъан борчла къалай толтурулгъан

ларын сюзгендиле. Аны бла бирге тестлени алыуу кёбейтиуню эм лабораторияланы шендюсю оборудование бла жалчытыуу, амбулатория-поликлиника бёлюмю ишин игилендириуню эм амбулатор халда багъылгъан адамлагъа дарманланы сатып алырза федерал бюджеттен къошакъ халда регионлагъа бёлюннген ырысхыны тынгылы хайырланыуу юсюнден да баргъанды сёз.

Жыйылыуда дагъыда абданланы эм къыйын ауруулары болгъанланы сакълау амалланы сюзгендиле, кёп адамла жыйылгъан жерледе медицина къалпаны кийиу низамны къатыландырырза кереклиси чертилгенди. Юйде амбулатор багъыу алгъанлагъа телемедицина араланы къурауну эм жамаутаны коронавирусдан вакцина салыуугъа хазырланыуу юсюнден да айтылгъанды.

Отчёт кезиуню эсеплери чыгъарылгъандыла, келлик заманга тийишли борчла белгиленнгендиле

Казбек Коков видеоконференция халда республиканы Правительствосуну келечилери бла ишчи кенгеш бардыргъанды. КЪМР-ни Правительствосуну быйылгы тогуз айда ишчи эсеплери чыгъарылгъандыла, келлик кезиуге магъаналы борчла белгиленнгендиле.

Баш соруула бла байламлы докладны КЪМР-ни премьер-министри **Мусукланы Алий** этгенди. Ол белгилегенча, коронавирус жукъгъан ауруу жайылгъан къыйын болумлада, чеклину мадарла кийирилгенде, саулай алып айтханда, макроэкономика керюмдюлен алай уллу тюшоулер болмазча этилгенди, бир-бир ызлада ала КЪМР-ни социал-экономика прогнозунда белгиленнген ёсюну жалчытырза да къолдан келгенди.

Алай бла, битеу эл мюлк чыгъарыуучулары продукциялары 2020 жылны 9 айына 34 миллиард сом болгъанды, неда былтыр бла теглешдиргенде 105,5 процент. Битимчиликде баш продукцияны производствосу да ёсгенди: мирзеуню, къудоруланы, нартохню, чёплеуню, картофну, кёгетлени.

Жылны аллындан башлап республикада 1250 гектар жерде кёпжыллык битимле орнатылгъандыла, хайырланыуу 4,8 минг гектар мелиорация этилген жер берилгенди.

Республиканы агропромышленный комплексинде бир неча магъаналы инфестидиалы проект тындырылгъанды. Алып айтханда, суткагъа кючу 30 тонна болгъан сют жарашдыруу жаңгы завод, саулай 12 минг тонна чакълы бир продукция сыйынган юч кёгет сакълау хранилище ишленнгендиле. Алай бла, бу сагъатда республика бир кезиуде 147 минг тонна кёгет-

жилек продукцияны сакъларча кючле бла жалчытылыныпды. Жылны ахырына битеу да бирге кючлери 13,6 минг тонна болгъан энтта 5 кёгет сакълагъан хранилищени къурулушларын тамамлар умутлудула.

Жылгъа кючу 33,5 минг тонна болгъан томат паста чыгъаргъан консерва заводну къурулушуну экинчи уруму жашауда бардырылады, сют жарашдыруу жаны бла производстволаны кючлерин игилендириу, жылгъа кючу 400 тонна чабакъ болгъан фореель иеликни къурулушу да тындырыладыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу - 2021

Хар юйге да озгурлу къонакъча курсин!

Хурметли жамауат!
«Заман» газетге 2021 жылны биринчи жармына жазылыу андан ары бардырылады. Энди да сиз ана тилибизде чыкъгъан газетни алырсыз, окъурсуз, ол хар биригизни да эсли кенгешчигиз, керти хапарчыгыз, озгурлу сёз негеригиз болуп турур деп ийнанабыз. Бу магъаналы жумушну болжалгъа салмагъыз!

Бизни индексбиз — П5893

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Бет жарыкылы урунганлары эм жетишимлери ючюн

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

МАМБЕТОВ Альберт Хасанбиевични – бёлюмю таматасын – Къабарты-Малкъар Республикада Сюд приставланы Федерал службасыны Управлениасыны Нальчик шахарда сюд пристава бёлюмю тамата сюд приставын

МЕДАЛИЕВ Мурат Анатольевични – бёлюмю таматасын – Къабарты-Малкъар Республикада Сюд приставланы Федерал службасыны Управлениасыны Чегем районда сюд пристава бёлюмю тамата сюд приставын

ТАНАШЕВ Хусен Хазраиловични – Къабарты-Малкъар Республикада Сюд приставланы Федерал службасыны Управлениасыны толтуруучу производство, сюд чыгъаргъан оноуну толтурууча излеуню, борчлары болгъанланы ырысхыларыны файдасын алыу жаны бла ишни къурау бёлюмю таматасын

«Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы экономисти» сыйлы аты атаргъа

БАУАЛАНЫ Каллетни жашы Ахматха – Къабарты-Малкъар Республикада Сюд приставланы Федерал службасыны Управлениасыны таматасына – Къабарты-Малкъар Республиканы баш сюд приставына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**
Нальчик шахар, 2020 жыл 27 октябрь, № 139-УГ

«Къабарты-Малкъар Республикада бийик хазырлыкъ низам эм жаңгы коронавирус жукъгъан аурууну (2019-nCoV) жайылыуун тыярча къошакъ амалланы кийириуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2020 жылда 18 мартда чыгъарылгъан 19-УГ номерли Указына торлеунюле кийириуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. «Къабарты-Малкъар Республикада бийик хазырлыкъ низам эм жаңгы коронавирус жукъгъан аурууну (2019-nCoV) жайылыуун тыярча къошакъ амалланы кийириуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2020 жылда 18 мартда чыгъарылгъан 19-УГ номерли Указына быллай торлеунюле кийирирге:

а) текстде «маски» деген сёзю «гигиена маскала» деген сёзлеге алышындырырза;
б) «, аны ючюн» деген сёзю аллындагъын «, 2020 жылда 16 октябрьде 31-чи номерли «Респиратор вирус инфекцияла эм грипп бла аурууну сезон кётюролулери кезиулеринде COVID-19 аурууну жайылыууну къоркъууларын кетериу жаны бла къошакъ амалланы юсюнден», аны ючюн» деген сёзлеге алышындырырза;

в) 2.3 пункту быллай редакцияда кёрюктюрге:
«2.3 Тيارгъа: жамауат жыйылгъан жерледе, ол санда адамла аш-азыкъ ашагъан жерледе калъан ичюню; къууанчлы жыйылыулары къурау бла кюрешген, жамауатха аш-азыкъ жаны бла жумушла тапдыргъан юридический лицолагъа эм энчи предпринимательлеге аланы 23.00 сагъатдан 06.00 сагъатха дери бардырылыуларын.»;

г) 2.6 пункта:
«а» подпункту «2020 жылда 1 ноябрьге дери» деген сёзледен сора «, 2020 жылда 2 ноябрьден 2020 жылда 15 ноябрьге дери

2020 жылда 16 ноябрьден 2020 жылда 29 ноябрьге дери» деген сёзлеге алышындырырза;

«г» подпунктада «жамауат транспортда, женил таксиде, розница сатыу-алыу объектлеге баргъанда» деген сёзлени «адамла асламла жыйылгъан жерледе, жамауат транспортда, таксиде, лифтледе, парковкалада, сатыу-алыу объектлеге баргъанда» деген сёзлеге алышындырырза;

д) 2.7 пункту «, башхасы федерал законла неда алагъа кёре Россей Федерацияда къабыл кёрюлген норматив акла бла тохташдырылмагъан эсе» деген сёзлеге алышындырырза;

е) 2.11 пункту кючюн тас этгенге санаргъа;

ж) 6-чы пунктада: биринчи абзацда «розница сатыу-алыу этген объектледе, эм жамауат транспортда эм женил таксиде пассажирлени жюрютюуде» деген сёзлени «сатыу-алыу объектледе, асламла аш ашагъан жерледе, театр представленияла, маданият-жарыкандыруу, къууанчлы жыйылыула этген жерледе, эм жамауат транспортда бла таксиде адамланы жюрютюу жаны бла» деген сёзлеге алышындырырза; экинчи абзацын «, тийишли объектледе кезиуле дезинфекция низамны кючлендириу» деген сёзлеге алышындырырза;

з) 7-чи пункту жетинчи абзацын ючюн тас этгенге санаргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**
Нальчик шахар, 2020 жыл 29 октябрь, №142-УГ

ВИДЕОКОНФЕРЕНЦИЯ

Туризм бөлүмдө жарсыулагы, ол жаны бла соруулагы эм айныу ызлагы кыаралганды

РФ-ни Правительствосуну Председатели орунбасары **Дмитрий Чернышенко** видеоконференция халда Россей Федерацияда Туризмни айнытуу жаны бла Правительство комиссияны биринчи жыйылыуун бардырганды. Аны ишине Кыабарты-Малквар республиканы Башчысы **Казбек Кокков** да кыатышканды. Жыйылыуда баш тема туризм бөлүмдө миллет проектни идеологиясын суюзу болганды, аны шарттарын, кыурамын, борчларын.

«Туризм жаны бла миллет проектни юсюндөн сорууга кырау Россейни Президентни **Владимир Владимирович Путинни** буйругуу бла кыаралганды. Аслам регионла, бизнес, инвесторла эм эксперт бирлешиуле, тирри болуп, миллет проектни жарашдыруу ишге кыошугандыла», - деп белгилегенди вице-премьер.

Кенгешин чегинде туризм бөлүмю жарсыуларына, магьаналы борчларына эм айныу ызларына кыаралганды. Селешгенле «Туризм эм кыонак алынуу индустриясы»

миллет проект сейирлери болган битеу кыатышханланы тийишли байламлыкларын жалчытырыгы белгилегенди. Бирси миллет проектледен, кырал эм муниципал программаладан ишлене, бизнес башламчылыккыны бирикдирикди эм борчланы алгга саллыккыды. 2030 жылгга адамланы кыралны ичинде жолоучулуклада болууларын, бөлүмдө ишчи жерлени эм кыралны ВВП-сына туризмни кыошумчулугун эки кереге кёбейтирикди.

«Правительствогга туризмни айнытуу жаны бла аллай даражалы органын кыураганы ючюн ыразылыгымы билдирирге суюме, аны кыаууму сылтаусуз болганын да белгилеге. «Туризм эм кыонак алыу» миллет проектни жарашдырууда башламчылыккылары ючюндө. Ол ата журтлу туриндустрияны жангырууну программасы болаллыккыды, уллулугуу бла да энчиди», - деп белгилегенди сёзюнде «Промышленниклени бла предпринимательны Россей союзу» Битеуроссей жамауат организацияны правленини

келечиси **Сергей Шпилько**.

Ахырында Дмитрий Чернышенко нацпроектни жарашдырууга биле-клик этгенлери эм энчи кыайгырыу-улукулары ючюн жыйылганлагга ыразылыгынын билдиргенди. «Туризм бөлүмю бютюн бийик жангы даражагга чыгарырга, инвестицияла келирча болумланы кыурарга, инсанларыбыз кыралны тийресинде иги, сейир эм кыоркыуусуз солурча кыолубудан келгенни этейик. Правительство 30 октябрде туризм жаны бла миллет проектни юсюндөн докладны Россейни Президентине туура этерикди».

Россей Федерацияда Туризмни айнытуу жаны бла правительстволу комиссия бек даражалыды. Аны баш кыауумуна 129 адам киреди: Россей Федерацияны битеу субъекттеринден инсанла, толтуруучу властыны федерал органларын, Президентни Администрациясын, Федерал Жыйылыудан эм бөлүмю жамауат организацияларындан келечиле.

Конкурс

Бек кычлюлену араларында

«РФ-ни МЧС-ини бек иги излеу-кыутхаруу бөлүмю» деген конкурс бардырылганынын юсюндөн биз сизге билдирген эдик. Анга СКФО-ну атындан Элбрус бийик тау излеу-кыутхаруу бөлүмю кыатышканды.

Бу кыюнде уа эришиу комиссия эсеплени чыгарганды. Алай бла 40 команданы араларында, аны оюуна кере, битеуроссей конкурсуда биринчи жерге Узактөвостк регионну излеу-кыутхаруу бөлүмю тийишли болганды. Аланы ызларыннан а Санкт-Петербургну келечилери тохташкандыла. Элбрус бийик тау излеу-кыутхаруу бөлүмюге уа жюри ючюнчю

жерни белгилегенди. Жашла кюн сайын адам-ладан ыспас таба ишлей-диле. Бөлүмю таматасы Гюлойланы Абдуллах айтханнга кере, аланы баш борчлары адамланы жашауларын сакылау да, ол жоруктуу жашла барысы да тынгылы толтурадыла. - Мени кыолумда урунган-дала бийик усталардыла. Кесигиз ангылагандан, бизни жумушда заманга кыарап ишге барган адет жоккы. Кече, кюн да ала жылгга атларыгга хазырылыкка жашайдыла, - деп чертгенди ол.

ТАППАСХАНЛАНЫ
Аминат.

Отчёт кезиуу эсеплери чыгарылгандыла, келлик заманга тийишли борчла белгиленгенди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Промышленный производствода быйлыкны 9 айына 33 миллиард сомдан артыккыга кеслерини товарларын чыгарыуу, ишле этуу эм жумушланы тапдыруу тамаланганды, ол 2019 жылны тийишли кезиууне 122,2 процентди. Промышленный производствону индекси 114,4 процентди.

«Электрический энергия, газ эм пар; хауаны кондиционирование бла жалчытуу» дегенча жумушда продукцияны этти, ишлене этуу бла жумушланы тапдыруу 7 миллиарддан артыккы сомга тамаланганды (2019 жылда январь-сентябрь бла тенгештиргенде 115,5 процент).

Жылыу-энергетика бөлүмдө отчёт кезиуге электроэнергияны кеслерини чыгарыулары 2019 жылны ол кезиууне 139 процент болганды. Кычу 10 МВт болган Огьарымалквар МГЭС-ни кыурулушу бошалып, ол хайырланууга берилгенди. Жылгга электроэнергияны орталык чыгарыуу 60 миллион кВтч болукуду.

Аны бла бирге розница саты-алыуда, продовольствие болмаган товарлары оборотунда, чыгарылган магданланы эттиуде тыошюу эсленеди. Хайырланылган энергоресурсла ючюн коммунал комплекси предпритияларыны борчлары кёбейгенлери жарсыуладан бирича сакыланады.

Озган кезиуде айлыкны ёсюу эсленгенди, 2020 жылда январь-августха республикада орталык иш хакы 28850 сом болганды. Ол а бытырлы бу кёрюмдосюндөн 9,2 процентте асламды. Багьаланы ёсюулерин эсге алса, айлык 5,7 процентте кётюроленди.

Республикада иш хакыны кёбейюу жарашдыруу производстволаны бир кыауумунда файданы ёсгени ючюн болганды. Кырулушда айлыкны 34,6 процентте ёсюу инвестиция ишн эм жашау журт кырулушуну ёлчмени кёбейгени ючюн болганды. Саулык сакылау эм социал жумушла тапдыруу бөлүмдө айлыкны 18,6 процентте кёбейгени кыауум медицина эм социал ишчилеге коронавир

жукьган аурууну болумларында урунганлары ючюн стимулирующий-ле берилгени ючюндю.

Аны бла бирге айлыкны ишге кере энчилиги сакыланады. Урунуу ючюн эм бийик телеу финанс эм кыок-уусулуккы жалчытуу бөлүмдө этилинеди. Андан алашарак кёрюмдюле эл молкде, аш-азык эм кийим чыгарыуу производстводыла.

2020 жылны 9 айына республиканы жамауатын иш бла жалчытуу службагга тийишли иш излеу жаны бла кырал жумуш алыр ючюн 75 мингден артык адам келгенди. Аладан ишсизлеге 70 минг чакылы бир инсан саналганды. Регистрация этилген ишсизликни ёлчмени 16,1 процент болганды (аны бла бирге 2020 жылда 1 марта - 1,6 процент). Ол санда ол пандемияны кезиуунде республикада ишсизлеге саналган адамларга федерал эм регион социал болушук амалла этилгени бла байламлыды.

2020 жылда январь-сентябрьде 246 мингден артык адамгга ай сыйын теленген компенсацияланы, сабий пособияланы, субсидияланы эм битеу да бирге 6 миллиард сомдан артык ай сайын телеуленуу начислене этуу эм телеу иш бардырылганды. Сабийлери болган юйюрге кырал болушуккы ёлчмени 4 кереге кёбейгенди. Пособияланы бирлешген системасында 145,8 минг сабийге 102 минг чакылы бир адам ахча алады.

Жамауатха социал жумушла тапдырууган терк берилген социал болушуккы араларыны бөлүмдеринде республиканы 12 767 инсануна башха-башха жумушла эм болушук берилгенди.

Тюбешуге кыатышханлагга айланган, КьМР-ни Башчысы тогуз айны тинтиу ведомстволуга бек магьаналы кезиуу болганын белгилегенди. Ол жыллык планланы толтурууларыны алггадан билдирге, жарсыулары сюзерге эм заманында кетерирге, салынган борчлагга жетиуде чурумланы бир жанына этерге онг береди. Отчёт кезиуге Кыабарты-Малкварны Правительствосуну

ишине багга бере, Казбек Кокков коронавир жукьган аурууга кыажу ишде министрстволаны бла ведомстволаны, республиканы битеу власть органларыны жетишим-ликтерин чертгенди. Алай ишлеу ауур болумладан кыурулууга онг бергенди, ол санда экономикада да. Регионну Правительствоу целевий кёрюмдюлеге жетиу бөлүмдө да ахшы ишлегенди.

Жууккы айлагга эм келир жылгга муратланы юсюндөн айта. КьМР-ни Башчысы Правительствоу алында уллу борчла салынганларын белгилегенди. Стратегия борч алгынычады - жашаууну кыоштуруу тапландырууду, республиканы жамауатыны кыолайлыктын игилендириуду. Анга жетер ючюн а миллет проектлени, регион эм кырал программаланы толлу хайырланууга тийишлиди.

Жылы ахырына дерри миллет проектлени бардырылулары, федерал власть органла бла келишимде белгиленген жетишимлеге жетиуу жалчытуу баш борчлагга саналганлай кыаладыла. Быйыл 80 чакылы бир объектни тынгылы кыурулушларын ахырына жетдириуге, автомобиль жолланы жангыртууга, 170-ден артык арбаз тийрелени тапландырууга энчи эс бурулганлай турлукуду.

Казбек Кокков миллет проектледен эм регион программаладан сора башха жаны бла да тир ишлерге кереклисине энчи эс бурганды: «Планланы чеклеринден чыгаргга тийишлибиз, белгиленген кёрюмдюледен озаргга керекбиз, кенгирек сагыш этерге, башламчылыккыны жашаугга кийирге, коллективлени келдендирге. Иш бек келди. Инвестицияланы келтириу жаны бла кюреширге, эл молк, туризм, жол инфраструктура, цифралы технология жаны бла уллу проектлени бардырыуга, билим берууну эм жамауатны культурасын ёсдюрюрге да», - дегенди Казбек Кокков.

КьМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службаасы.

Оператив штаб

Бир саусуз да медицина болушуксуз кыалмайды

КьМР-де коронавир аурууну профилактикасы эм аны жайылыууна кыажу оператив штабдан белгили этгенлери, пандемияны алындан бери COVID-19-дан ауруганланы саны он мингден озганды - 10009 пациент. Ол санда тыюне ауруу 88 инсанга кыюмдюле да ахшы ишлегенди.

Тийишли багыудан сора 7375 адам сау болгандыла (ол санда тыюне - 33 адам). Бюгонлюкде медицина болушук 2494 пациентте бериледи. Пандемияны алындан бери вирус 140 инсанбызын жашауун юзгенди.

Коронавир КьМР-де жайылып башлагандан бери 238,4 мингден аслам тест бардырылганды (бир кюнне - 2062 тинтиу). Госпитальда 1486 пациент бардыла, аланы арасында тест коронавир ауруу жукьганын ачыкыламагана да. Реанимация бөлүмдө 81 саусуз туралдыла.

Оператив штабдан белгиле этгенлери, вирус бютюнда 65 жылдан тамалагга, аурулары юслеринден кетмегенлеге кыоркыууду. «Аны себепли профилактика мадарла бютюнда магьаналыдыла. Адамла кеп жыйылган жерледе, транспортда медицина маскала жоруторге, бир бирден бек адам метр кенликде турургга, кыолланы сапын бла терк-терк жууаргга тийишлиди. Онг болганына кере, адам бла да салам-лашмазгга, кыучаклашмазгга кюрешиге», - деп эсертгенди Оператив штабдан.

Саулык сакылау мини-

стерство билдиргенди, республикада COVID-19 жукьганын багыуу жаны бла 9 госпиталь ачылганды. Алада 1702 саусузга жер барды.

Алай бла Кыабарты-Малквар саусузла жерле бла кыалай жалчытылынганына кере кыралда 11 жердеди: республикада жюз минг адамгга тергеуде, госпитальда 196 жер барды. «Бу кыюнде Терекни больницасында госпиталь ишин башлаганды. Жукьганын саны ёсгенине да кыарамай, бир пациент да медицина болушуксуз кыалмайды. Болум республиканы оюучуларыны контролюндады, керек болса, кыошак багыуу жерле ачылкыдыла», - деп билдиргенди ведомстводан.

Россейде бир кюнне вирус жукьганын санына кере биягы жангы рекорд салынганды - 18,2 минг адам. Ол а ауруу жайылып башлаган кезиуден бери эм уллу тарихди. Алай бла кыралны 85 субъектинде COVID-19 вирус жакылыганын саны 1,599 миллиондан аслам болганды. Пандемияны алындан бери миллион адам сау болгандыла (1,2 миллион). Вирусну кётюролмай, 27,6 минг адам ауушканды, ол санда тыюне - 355 саусуз.

Джонс Хопкинс атлы университет белгиле этген тарихлеге кере уа, битеу дуньяда бу ауруу 45 миллион адамгга жукьганды. Вирусдан ауушканын саны миллиондан озганды - 1,18 миллион адам.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлаганды.

ПАРЛАМЕНТ

Социал магъаналы бир ненча законну проектин къабыл кёргендиле

КъМР-ни Парламентини кезиулю пленар жыйылыуу санитар-эпидемиология жорукъла сакъланып бардырылганды. Депутатла ол күн социал магъаналы бир ненча законну проектин сюзюп, къабыл кёргендиле. Кенгешни спикер **Татьяна Егорова** бардырганды.

Проектлени сюзюуге кириширден алгъа уа къуанчлы иш болганды. Татьяна Борисовна жыйылгъанланы Комсомолну кюню бла алгъышлаганды. Ол 29 октябрьде белгиленеди. Бу байрамгъа аталып Парламентни бир ненча депутаты РФ-ни Къырал Думасыны Федерация Советини башчысыны ыразылыгы бла белгиленгендиле. Алай бла **Бечелланы Людмиланы** бла **Тимур Тхагалеговну** парламентаризмини айналыуыгъа эмда республикалы законланы игилендируге къошумчулыклары белгиленгенди.

Повесткагъа кече, биринчиден, Прохладна суд районну 2-чи номерли суд участкасыны жарашдыруучу судьясына **Зубер Кертбиевни** тийишли кёргендиле.

КъМР-ни бюджетини дефицитини бир кесегин кетериуге федерал казандан бюджет кредит бериледи. Ол мурат бла алгъын этилген келишимге къошакъ документ къабыл кёрюлгенди.

Финансла министр **Елена Лисунну** ангълатханына кере, келишимге кере быйыл республика 580 миллион сом борчун төлеуден эркин этиледи. 2021-2024 жыллада уа борчну өлчменини 5 проценти (хар жылдан) берилликти, алай бла кредитни болжалы 2029 жылгъа дери созулады. 2025-2029 жыллада уа къалгъан ахчаны жылгъа төнг юлешип, алай къайтарлыкды республика федерал бюджетте.

«2021 жылда КъМР-ни урунуу рыногуну энчиликлерин кёргозатген коэффицентини юсюнден» законну проектин да тюзге санагъандыла парламентарийле. КъМР-ни Правительствосуну башчысыны орунбасары **Марат Хубиевни** айтханына кере, КъМР-де патент алып урунган тыш

къыраллы инсанлагъа коэффицент 3,0 өлчемде тохташдырылады.

Вице-премьерни айтханына кере, Россейге, ол санда КъМР-ге, визасыз келип ишлеуленни саны 2016-2018 жыллада кёбейгенди. «Алай бла уа регионда урунуу рынокда болум ышангылы болмагъанды. Аны бла байламлы былырт коэффицент 2,0 дери ёсдюрюлгенди, быйыл а аны 3,0 жетдиргенбиз», - дегенди ол.

Жылны аллында уа патент жарашдыргъанланы саны, аны аллында кезиу бла тенгештиргенде, 39 процентге азайгъанды. Ол пандемия бла байламлы чекле кийирилгинчи болгъан тарихледиле. Аны бла бирге уа бюджетте этилген төлеуле 11 процентге ёсгендиле. Аны эсге алып, Правительство келир жыл да коэффицентини быйылдагы өлчемде къыяргъа оную чыгарганды. Законопроект эки окъулууда къабыл кёрюлгенди.

«КъМР-де иш излегенде чырмаулагъа тюбеген инсанланы бир-бир къауумларына ишчи жерлеге квотала тохташдыруну юсюнден» законнга тюзетиуленди да сюзгендиле депутатла. Алай бла предпритияла ишчи жерлери, вакансияла болгъанларына, анда ненча адам уруннганыны эмда чекленген онглари болгъанлагъа ненча квота бёлюннгенини юслеринден шартланы иш бла жалчытуу службалагъа билдире борчу этилгендиле.

Алгъаракълада парламентарийле

республикада никотинни электрон амал бла тартхан системаланы розницагъа сатыу-алууыгъа, аланы хайырланыуыгъа чекле салынган эдиле. Алай къыраллы инсанларыны саулыкларыны сакълау жаны бла мадарла федерал арада тохташдырылгъанлары бла байламлы республикалы закон кючтон тас этгенди.

Ахырында санитар-эпидемиология болум сюзюлгенди. Депутатла халкъны асламы коронавирусха къажуу профилактика мадарланы сакъламагъанларына жарсыгъандыла. Бютюнда жаш төлю аны уллу кёллюду. Парламентарийле халкъны эпидемиягъа къажуу мадарланы толтурууыгъа, медицина маскаланы жюрюктюрге, бир бирни арасында кенгликни сакъларгъа чакъыргъандыла.

Татьяна Егорова бу мадарла бютюнда тамата төлюно саулуугуна магъаналы болгъанларын чертгенди. «Маска инфекциягъа жайылыргъа къоймайды. Биз медицинада ишлеуленни юслеринден да къайгырыргъа борчлубуз. Ала эпидемияны аллындан бери къоркъуулу болумда ишлейдише. Бютюнюнде уа коронавирусха кесекле, ОРВИ да къошулуп, болумну бютюнда къоркъуулу этедиле. Аурууну хорларгъа сую эсвек, барыбыз да бирге къадалып къорейирге керекбиз», - деп чертгенди Татьяна Борисовна.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Тюбешу

Хар регионну энчиликлерине эс буруллукуду

Алгъаракълада Къабарты-Малкъаргъа РФ-ни Экономиканы айналыуу министрствосуну делегациясы келгенди. Ол санда СКФО-ну стратегиялы эмда инвестициялы жаны бла айналыуу департаментни башчысы **Сослан Абисалов** эмда министрствону тышына сатыу этиу Битеуроссей академиясыны (БВАТ) тамата илму келечиси **Мария Горячко**. Ала бла тюбешуе республиканы экономиканы айналыуу министри **Рахайланы Борис**, аны орунбасарлары **Темиркан Баждугов** бла **Хусен Тимижев**, КъМР-ни Айналыуу корпорациясыны таматасы **Чочайланы Ахмат** къатышхандыла. Сёз анда СКФО-ну 2025 жылгъа дери Социал-экономика жаны бла айналыуу стратегиясын тийишдируну юсюнден баргъанды.

Бу ишни РФ-ни Экономиканы айналыуу министрствосу БВАТ бла бирге тамамлайдыла. Аны чеклеринде Шимал Кавказда битеу регионлада тинтиуле бардырылдыла. Аланы кезиуеде власть органланы, предпринимательлени, экспертлени эмда жамауат ишчилени оюмларына къулакъ саладыла.

«Стратегияны жарашдыргъанда бизге бу округда хар субъектнине экономикасында энчиликке, онглагъа тынгылы эс бурургъа борч салынганды», - деп белгиленгенди Сослан Абисалов.

Делегация республикада болгъан кезиуде бир ненча министрстволаны келечилери эмда предпринимательле бла тюбешкенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырагъанды.

ЭРИШИУ

Таулу хычинле ючюн къол кётюрейик!

«Россейни татулары» деген аш-азыкъны биринчи миллет конкурсу бардырылып башланганды. Анда Къабарты-Малкъарны белгилеген таулу хычинле, алмала эмда гара суула кёргозтюллюкдюле.

Эришуледе бир ненча бёлюм барды. Сагъынылган аш-суула «Кёр, жаратырса!» деген кесекде кёргозтюллюкдюле. Хычинлени уа андан сора дагъыда «Келигиз от жагъыда» номинациягъа да чыгаргандыла.

Республиканы Эл мюлк министрствосунда айтханларына кере, эришуледе ол неда бу регионну тийресинден ашла кёргозтюллюрге болуукдула. Ала аны туризм жаны бла онгланы ачыкъларыкъдыла.

«Таулулада хычин ашаргъа чакъырыу бек уллу къонакъбайлыкыга саналганды. Бу ашы болмагъанча алай иги тийиш бурунгу грекле да Кавказда жолучулукда болгъанларын белгилегендиле. Эт, картоф, бишлак, хобуста, мурса – этнографла къырдан артыкъ тюрюл хычин ич санагъандыла.

Алай барындан да бег а төрели хычин белгилиди – картоф бла созулган бишлакдан хазырланган», - деп айтылады министрствону билдирюнде.

Конкурс беш кезиуден къуралады. Заявканы алыу тогузунчу ноябрьге дери барлыкды. Ызы бла комиссия талай кюню алагъа къарарыкъды. 19 ноябрьден башлап экинчи декабрьге дери къол кётюрю болуукду. Анга ким суюе да къатышыргъа эркинди! Ызы бла, декабрьны тогузунчуна дери эселлени чыгарып, бёлюмде кайсы ашарыкъла ючюн аслам къол кётюрюлени туура этерикдиле.

Алай бла келигиз, барыбыз да суйген хычин ючюн **вкусьюрсии**. РФ интернет сайтда 19 ноябрьден башлап экинчи декабрьге дери къол кётюрейик!

Экономика

Къурулушда ёсюу билинрчады

Республиканы Къурулуш эмда жашау журткоммунал мюлк министрствосундан билдиргенлерине кере быйыл жаны жашау журтладан хайырланыуыгъа 528 минг квадрат метр берилликти. Озгъан жылны кёрюмдюсю бла тенгештиргенде, ёсюу онбир процентден атларгъа ушайды.

Озгъан айны ахырына тергегенде, жыл башланганды бери 323,3 минг квадрат метр ишленгенди. Ол санда кёб къальминг 114 минг жашау журтланы къурулушуна себеплик этиу программаланы хайыры бла. Бу кёрюмдю сау жылгъа белгиленген тийишли планны 75,9 проценти толтурады.

Жашау журтладан сора башха къурулуш ишле да айны барадыла. Сёз ючюн, «Стимул» программаны чеклеринде

«ЛИДЕР» компания Налчик шахар округну суу сетелерин эмда тийишли инфраструктурасын кенгертиу бла кюрешеди. Бу проектин таманлауыгъа битеу да 180,4 миллион сом къоратыллыкды. Дагъыда «Нарт» микрорайонда газ, ток эмда таза суу бла жалчытхан инфраструктура къураллыкды.

Аланы проектлерин жарашдырыргъа эмда суу быргъылан орнатыргъа къыраллы бюджетинден 219,3 миллион сом жиберилгенди. Республика кеси да 2,2 миллион сом къошханды. Алгъаракъда «ТРАНС СТРОЙ» эм «ЭЛИТ-СТРОЙ» подряд компанияла бла келишимле этилгендиле. Ишле бары да быйылны ахырына дери тамам этилликдиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырагъанды.

АМАЛ

Документле – электрон халда

«Каббалкэнерго» компания мингге жууукъ бюджет организация бла документлени электрон халда жюрюктюге кёчгенди. Бу иш былырт жаз башында, кеси да КъМР-ни Финансла министрствосуну башламчылыгы бла башланганды.

«Бизни умутубуз - ток бла жалчытуучула бла арада тергеуленни къолдан келгичине терк тындырыргъа эди. Счёт келгенден сора, аха экинчи конден кеч къальмай иесине жетерча. «Каббалкэнерго» башчылары да иш ол халда къураллыгына ыразыдыла», - деп белгиленгенди министрни орунбасары **Къабалбекланы Азамат**.

Бу амал не жаны бла да хайырлы болгъаны компанияда да чертгендиле. Сёз ючюн, быйыл биринчи тогуз айны ичинде бюджет организацияла ары 12,5 минг (электрон) документ жибергендиле. Белгилеп айтханда, ал

кезиуледе къагъыт сётланы мелерине жетдириу аслам заманы алып тургъанды. Къоранчла да аслам болгъандыла. Токну эселлеге приборну кёргозтюлююун жазып алып, багъасын тергеп, сётну жарашдырып организациягъа жиберирге, ала да аны бла байламлы төлеу документтерин жарашдырыргъа бир ненча кюч керек болуучу эди. Халатла этилселе уа, борчла, ангълашынмагъан болумла чыкъгъандыла. Жангы системаны хайырындан а аланы барындан да къулулургъа болуукду.

Электрон документлеге электрон къол салыуу бла шагъатлыкъ этиледи. Аны себепли ол төрели (къагъыт) документча алай кюч алады. Компанияда предпринимательлени да бу ахшы сынамагъа эс бурургъа чакъырадыла.

Бизни корр.

ДАТА

Кёчгюнчюлюкню отунда да жерлерине сөймекликлерин жүреклеринде сакълагъандыла

30 октябрьде Россейде Политика репрессиялагъа тошгенлени эсгеруиюню кюню белгиленеди. Бу кюн 1974 жылда Мордовияда эм Пермьде лагерьдеде тутулуп турганла СССР-де политика репрессиялагъа кыжау болганларын кёргозтоп, ашамай, суу ичмей тохтаганлары бла байламлы сайланганды. Аны ызындан келген жыллада Совет Союзда политика сылтаула бла тутулганла голодовканы кыайтарып болгъандыла.

Кырал даражада
Кырал даражада уа 1991 жылда 18 октябрьде РСФСР-ни Баш Советини Бегими бла тох-

5 июльда Политбюро чыгарган оноугъа тийишлиликде «халкыны душманыны» юйдегилерин да бек аздан беш жылга тутмакыга, сабийлерин а НКВД-ны лагерьерине неда энчи низамлы сабий юйлеге салгъандыла.

Кыралны инсанларын «тазалау» ишегге ким да тошгерге боллукъ эди: партияны келечиси, алимле, артистле, ишчиле, устаза. Былайда бир шартны сагъынырга тийишлиди: Улуу Ата журт урушунда Совет аскер таматаланы 45 проценти тутулган эдиле. Кызауатдан сора уа душман жесирге тошгенлери ачыкъланганла жагыдан совет лагерьлеге тошгендиле. Кыралда динни жүрютюрге эркин этилмегени

рыхчыланы оюмларына кёре, малкър халкыны зор бла кёчюрююню юсюнден ону Черек ауузда болган ишле бла байламлыды. 1942 жылда 27 ноябрьден 5 декабрьге дери бандитлеге кыжау операцияны сылтауу бла ич аскерле Сауту эм Глашлары элдеде 723 мамыр адамны кыргъандыла (ол санда 16 жыллары толмаган 162 сабийни). Ол да политика репрессия болмай неди?

Ызы бла малкър халкыны кёчюрюге документле хазырланадыла. Аланы окутуп, Лаврентий Берия Сталинге таулуаны аманлап, справка жарашдырады. Анда уа халкыда бандитле, гитлерчилеге болушханла бардыла деп жазады, телеграммасын а былай сёзле бла бошайды: «Чеченлени бла ингушлуаны депортациясы бошалганды, эркин аскерчилени бла чекистлени таулуаны Шимал Кавказдан кёчюрюде хайырланып, операцияны быйыл 15-20 мартда бошарга боллукъду, агъачда терекле чакъгынычы...».

1944 жылда 26 февральда ич ишлени наркомуну «КЪМАССР-ден малкър халкыны кёчюрююню юсюнден» энчи жашырынлы буйругъу чыгарылады. 29 февральда Берия Сталинге операцияны жетишимли бардырырга хар не да хазырды, 10 мартха дери битеу жумушла бошалкыдыла, 15 мартда уа таулула кёчюрюлюкюде деп билдиреди.

бирге жерлерини бир кесеги, ол санда Элбрусну тийреси, Грузиягъа берилгенди.

Сёзсюз, таулу халкыны депортациясы республиканы экономикасына, миллетни политика, демография болумуна уллу заран салганды. Малкър тилни, халкыны культурасы, адет-төрелери, энчиликлери, хазнасы унутулур чекге жетдирилгенди. Жарсыула, аны хатасы бюгюн да сезиледи.

Киши

жеринде жигерлик

Архив шартлагъа кёре, Кызауаттанга бла Орта Азиягъа кёчюрюлген халкыны жартысы тенгли бири сабийле болгъан-

дыла, тишируула уа - ючден бири. Эр кишилени асламы акъсакъалла, урушун сакъатлары эдиле. Бу кыйынлыкыны сынагъанлары айтханларына кёре, биринчи эки жылны ичинде халк кёп кырылганды - саулай юйюрге жокъ болгъандыла.

Статистикагъа кёре, эки жылны ичинде беш мингге жууукъ адам алышхандыла дунияларын. Тау хауаны жумушакылыгында ёсген миллетте кум жерле жарашмай 13 жылны ичинде халкыны 30 проценти жоулганды.

Таулуаны экономика жаны бла айнымагъан жерлеге кёчюргенди. Аланы колхозлада, кырулушда, тау-жарашдырычу промышленностьда учузуруну кюнчюч хайырлангандыла. Ишлерге кырыулары болгъанла, жыл санларына кырамай, барысы да ишлерге борчул этилгенди. Трудоньелени санагъанда, хакъ телегенде тюзлюк а болуруму эди?

Алай анга да кырамай, тишируула, сабийле колхозлада ишлегенди, чогондор, тютюн ёсдюргенди, маллагъа кырагъандыла. Кёчгюнчюле кызахлылары, кыргызылылары жигерликлери, иш кёлюлюкклери бла сейрсиндиргенди: ачдан, хауаны болурумундан кыйналган адамла сау кюнню аягы юслеринде болгъандыла, ишден бири да кычмагъанды.

Кёчгюнчюле социалист эришулеге кытышып, жигерликлерин кёргюзтгенди. Сёз ючюн, Фрунзе областын Ворошилов районунда 1944 жылда таулуаны арасында 51 стахановчу, урунуу да 70 ударниги болгъандыла. Исык-Куль областьда уа, 1949 жылны

шартларына кёре, 122 адам «Улуу Ата журт урушун кезиунде жигер урунган ючюн» деген майдалга тийишли кёрюлгенди. Битеу да бирге уа бу майдал алты минг таулула берилгенди.

Диналаны Зулейха чий мукъну жыйгъанда бет жарыкы урунган ючюн Ленинни ордени бла белгиленгенди. 1948 жылда уа Келеметланы Шохайып Социалист Урунуу Жигити деген бийик кырал саугъага тийишли болгъанды. Былай сыйлы ата 1956 жылда Геккиланы Зуухра да кёргюзтлген эди чогондорню ёсдюргенде жигерлиги ючюн. Алай кёчгюнчю халкыны кыаллай эркинликле-

ри болгъандыла? Аны орунуна таулу кыызга Ленинни ордени берилгенди. Дагыда Тетулананы Шамсудиннге, Ёзденланы Мариямгъа, Жангоразланы Ибрагимге да аталганды бу сыйлы ат.

Былай жетишимлени миллет энчи низамны, комендантланы кюйсюзлюкклерини, административ надзорну, аланы эркинликлери, праволары бузулган кезиуде болдурганы сейир туюлюмюдо?

Хорлам ючюн жанларым аймагъандыла

Таулу халк фронтха 10 мингден аслам уланын ашырганды. Ала Улуу Ата журт урушун битеу фронтларында сермешгенди, Ленинградны, Москваны, Ростовун, Сталинградны, Харьковну, Одессаны, кёп башха шахарлары бла элени кыоруулагъандыла. Жигитле-рибизни жартысы тенгли бири (4335 аскерчи) Ата журтубузну эркинлиги ючюн жанларын бергенди.

Дунияны гитлерчиледен тазалау кызауатда кыанларын-жанларын аймай сермешген таулу аскерчиле батырлыклары ючюн бийик кырал саугъалагъа тийишли болгъандыла. Миллет Ата журтуна сөймеклигин кёчгюнчюлюкню отунда да кёргюзтгенди. Алай халкыны кертилигине, жигерлигине бла ётгюрлюгюне миллетни саулай туугъан журтундан зор бла кёчюрюрге деген огурузу, кюйсюз буйрукъ бла жууапланганын ангыларга онг бармыды?

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

ташдырылганды. Андан бери бу кюнде кыралда репрессияны кюйсюзлюгюн сынагъанланы эсгеру жумушла кырадаладыла, эсгертмелеге гюлле салынадыла, Совет Союзну жашауунда ол кыйын кезиуню юсюнден китапла жазыладыла. Политика сылтаула бла кыралны инсанларны эркинликлерин сыйыры, илишанга салуу, бир тюрлю ауруу болмай, психиатрия учрежденилагъа букъдуруу, кыралдан кыстау, инсанлыкыны сыйыры, халкылары, миллетлени жашаган жерлеринден кёчюрюу дегенча зорлукъла саналадыла репрессияга. Жарсыула, политика репрессияны кыйынлыкынын, кюйсюзлюгюн бир тюрлю терслиги болмагъан таулу миллет да кёргенди.

Озгъан ёмюрню 30-чу жыллары Совет Союзну жашауунда эм кыйын кезиуню болгъандыла. «Мемориал» право сакълачу биригиуню шартларына кёре, бек аздан кыралны зорлугун 12 миллион адам кёргенди. Алай ГУЛАГ-ны музейини тарихлери андан да уллудула - 20 миллион адам, ол санда миллиондан асламы илишанга салынгандыла.

Сёзге, жаладан 1937-1938 жыллада политика жаны бла терсленип кыралда 1,5 миллион адам тутулганды, аладан 700 минги илишанга салынгандыла. Ол кезиуде жамаутда «халкыны душманы» деген сёз кыаты синггенди. 1937 жылда

себепли муслийман, христиан, иудей дин кыулукчуланы ызларындан болгъандыла.

Миллетлени арасында тенглик

Совет кыралда хар миллетни да тенг онлары, эркинликлери барды деп тохташдырылганды. Алай кертиси бла уа репрессияга саулай халкыла тошгенди. Совет Союзда бир-бир миллетлени зор бла туугъан жерлеринден кёчюрюу политика Улуу Ата журт урушун аллында окубуна башланганды. Биринчи аны ачылыгынын корейлиле, полякка, немислиле, финнле сынагъандыла.

1943 жылда кырачайлыла бла кыалмукълула, 1944 жылда февральда чеченлиле бла ингушула, туугъан журтларындан айырылып, зор бла Кызауаттангы бла Орта Азияны кыумлу жерлерине тошгенди.

Малкър районлада болум

1944 жылда 20 февральда Лаврентий Берия жашырын Грозныйге келеди. Мында ол чеченлилене бла ингушлуаны кёчюрюу операцияга, анга уа «Чевевица» деп атагъандыла, башчылык этгенди.

Ол кезиуде уа Кыабарты-Малкърны НКВД-сы бла Халк комиссарлары совети Берияны аты бла «КМР-ни малкър районларында болум» деген справканы хазырлайдыла. Та-

Хар юйде да бирча бушуулу эртгенлик

1944 жылны 8 мартыны эрттенги битеу таулу элдеде да бирча башланганды: эшikle кыагылып, миллет саулай кёчюрюледи, жолгъа хазырларыгъа 30 минутугъун барды деген буйрукъдан. Былай тюзсюзлюкню сакъламагъан адамла бек жунчудула, жолда не зат керек боллугун ангылмай, кыолгъа тошгенин жыйып башлайдыла. Жарым сагъат озганлай, аскерчиле адамланы, юйлеринден кыстап, бирге жыадыла. Заман азды, борчну толтуруу ючюн ашыгырга, кыаты болурга керекди.

Орта Азиягъа бла Кызауаттанга 37,7 минг адам ашырылгандыла. Аланы ауур жоукле, малла ташыган 14 эшелонга олтургандыла. Жолда аурууладан, кыйынлыкылагъа тёмзей кёпле жанларын бергенди.

11 мартда Берия Сталинге таулуаны зор бла кёчюрюу операция бийик даражада ётгенини юсюнден отчёт этеди. 8 апрельде СССР-ни Баш Советини Президиумуну «КЪМАССР-де жашаган таулуаны кёчюрюу эмда КЪМАССР-ни кетерип, Кыабарты АССР атауну юсюнден» бегим чыгарылады. Малкър халкыны кыраллыгы сыйырылганы бла

ЮЙОР

АХШЫЛАНЫ ЮЗЮЛМЕЗЛИК ЫЗЛАРЫ

Малкър миллетни арасында огурулу, юлголю адамланы эсгере келгенде, аланы санларында Черксланы Иссаны бла Розаны, аланы сабийлерини атларын ёхтемлик бла айтырга болады. Юйор тамтадан башласак, Барисбийни жашы Иссаны аты республикада, андан тышында да белгилиди. Ол Россейни, Кыбарты-Малкърны да сыйлы устазыды. Кеси да 1927 жылда Кышхатауда тууганды. Аны юйорю кёчгюнчюлөкдө Кыргызстанни Джалал-Абад областыны Сузак район арасына тошгенди. Школну тамам ол заманда бошаган Иссаны Ленин аты жетжыллык школга орус тилден бла адабияттан устаз этип алгандыла.

Башланган а былай этгенди.

Анда кёчгюнчю сабийлени ана тилеринде окутурга керек болганыны кыйгысынын биринчиле болуп Черксланы Исса бла Холамханланы Жам-болат этгендиле. Арта алагы чеченлиле да кышулгандыла. Ол заманы халына кёре, была сыйген зат терк окуна болуп кылмаганды. Биринчи заманда жашла, сабийлени жыйып, аланы кеслери юйретирге кюрешгенди. Бир кесекден а школда чечен эм малкър класса ачкандыла.

Бек сейри уа, сабийлени тыр-машханларын, сыйноп окугунларын, эришуледе хорлаганларын кёрюп, башка миллетле да сыйгендиле ары жюрюрге, сёз ючюн, узбеклиле, кыргызлыла, дунганлыла... Иссаны кылуна жангыз бир окуу китап болганды – «Букварь». Анда ишлей турганлай, ол Джалал-Абадны педагогика институтун бошаганды. Сузакда Иссага кыгыгышып, эришуледе киши аркасын жерге салмаганлары ючюн да сый бергендиле. Ол спортка кёп сабийни илештиргенди.

Алай бла ата журтуна бийик билим алып кыйтханды. Мында Исса тууган элинде школда ишлеп турганды. Ал жылдада мекамны жангыртуу, окуу ишлени кырау бла кыаты

кюрешгенди. 1966 жылда анга биринчи даражалы атны бергендиле – «Кыбарты-Малкър АССР-ни сыйлы устазы» деп. Экинчи жыл а школну директорну окуу эм юйретуу жаны бла орунбасары этгендиле. «Россейни сыйлы устазы» деген аты уа ол 1971 жылда алганды.

1973 жылда школну директорну кылуугуна салгандыла аны. Ол школда ишлеген, бютюнда анга таматалык этген заманы биргесине ишлегенле уллу ыразылык бла эсгередила. Аны ишине ыразы болган таматала төрт жылдан Иссаны Совет (Черек) районну халкыга билим берген бёлюмюне кёчюргендиле. Алай а ол кылуулук излегенден болмаганын терк анылаганды. Жыл да озгунчу, окуу жыл башланганлай, школга сыйген ишине кыйтханды. Алай бла 1987 жылда дуниясын алышкынчы, анда устаз болуп турганды. Саугаларына Ленинге жюз жыл болганына жораланган, «Улуу Ата журт урушну заманында жигер урунганы ючюн», «Урунуу ветераны» майдалла эм дагыда кёп махтау кыагыт кышулганды.

Алтымыш жыл жашаганды Исса. Ол окутхан тёлюле уа аны жумушаклыгын, адамлыгын, жандаурулугун, бийик

усталыгын бюгюн да эсде тутдыла. Адабияттан устаз берген дерсле бош дерсле туюлдуле – ала адамны кылыгын, ич дуниясын да ишлейдиле. Исса уа ол жаны бла кёпине ыразылыкларын алганды. Аны бир кыауум окуучусу уа анга ушарга итинип, устаз усталыкны сайлагандыла.

Барисбийни бирси жашы Владимир, Москвада техника университетни бошاپ, жашырын ишлерин бардырган жерледе ишлеп турганды. Ючюнчюсю Кьонак лётчик-истребитель болганды.

Иссаны ой бичеси Роза, Чабдарланы Исмайлыны кызы, СССР-ни сауулук саклауда отличниги, Кёндөленде 1929 жылда тууганды. Ол Чабдарланы Сюлмен хажини туудугу. Роза Джалал-Абадха онбеш жылында тошгенди. Анда школну бошاپ, медицина училищеге киргенди. Таулуланы, башка кёчгюнчюлени да ол заманда бийик окуу юйлеге алмагандыла. Ол училищени бошاپ, Сузак район больничада ишлеп башлаганды. Алай бла арта да солугуа кетгинчи, элли-

ден артык жылы Кышхатауда район больничада урунганды. Болдурган жетишмелери ючюн кырал аны «Сыйлылыктын белгиси» эмда Н.И. Пироговун орденлери, «Улуу Ата журт урушну заманында жигер урунганы ючюн», «Урунуу ветераны» деген майдалла бла саугалаганды.

Черксланы Исса бла Роза ёсдюрген сабийле да аталарыны ызы бла баргандыла. Лариса бла Юрий химия бла биология факультетни химия бёлюмю таушкандыла. Майа уа тарых-филология факультетни немис тил бёлюмю бошаганды. Россейни билим берюде отличниги. Герман а, жарсыуга, жашлай ауушканды.

Ларисаны юсюнден энчи айгырга тийишлиди. Ол Россейни, Кыбарты-Малкърны да халкыны социал жалчытуу жаны бла сыйлы кылуулукчусу. Кеси да республикада инвалидлени «Кёзлери кёрмегенлени Урунуу Кызыл Байрагына тийишли болган битеуроссей биригулерини» председателиди. Ол сорюнде тууганды, школга

Кышхатауда барганды. Университетни бошاپ, школда химиядан окута, аспирантурага кирип, илму иш бла да кюреше турганлай, жыйырма беш жылында кёздөн тохтап кылганды.

Алай а, манга болган кимге болганды деп, эки кылуун бошлап кыймай, Волоколамск шахарда реабилитация курсланы ётюп, ызы бла промышленый производство кырауу факультетин да бошاپ, Нальчикке кыйтханды. Аны башында сагынылган биргиуге тамата этип 1987 жылда салгандыла. Ол «Мир равных возможностей», «С нами надежда» деген проектле бла ишлейди эм кёздөн тохтаганлагы болушмак этип жашайды.

Кертисин айтканда, кынушум ол биргиуде болуп, аны «Усталарны эришулерине» кыатышканына сейир этип турганма. Ала кыларны бла этген затланы суратларын кёргенимде уа, бютюнда – макраме, эшуле, инжи минчакланы тизип этилген, агь-ачдан, темирден да аруу затла...

Жыр эришулеге да терк-терк кыатышканды ала. Жырыны, музыканы сыйгенле бла Юрий да ишлейди – ол жумушда музыка хунери болушканды.

Ма алай сейир жашау кыраиды Черксланы Лариса сакыатлагы, аланы кадарларын женгил этерге кюреше. Ол «Доступная среда» деген федерал проектни эксперт советини, социал-урунуу реабилитацияны европалы комиссиясыны да келечисиди.

Бу юйор алагы берилген кысыка ёмюрню, кыаруларын да иги ишлеге бергени, аруу ыз ызлаганы бла айырмалыды. Ол ыз бир заманда да юзолмезине ийнама.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

САУЛУКЪ

«Ковид бизни кючюбюзню, жууаплылыгыбызны, адамлыгыбызны сынайды»

Бюгюнлюкдө дунияны титиретген ковид бизни республикада да кёлпени кыйнайды. Россейде вирус тийгенлени саны бир миллион бла беш жюздөн озганды. Кыбарты-Малкърда уа 9564 - ге жетгенди, андан сау болганла уа 7245 адам болгандыла. Алай кыйтхана да толусунлай алгын халларына келалмаганларын билдиредиле. Реабилитацияны юсюнден Нальчик шахарны биринчи поликлиникасыны баш врачы Ауалият Каскулова бла ушак этгенди.

Ауалият Фуадовна, поликлиникада шёндю иш кылай барады?
-Поликлиника кырагын 632 адамдан бюгюнлюкдө 518 адам ковидден аурудула, дагыда 114 саусула бла тубешип кыарайбыз, алагы да юйден чыкмай туруугуз дейбиз. Вирус бек терк жайылып барады, аны себепли хар бирибизни жууаплылыгыбызны магнасын бек уллуду. Насыпха, саусуланы токсанс процентни аны женгил халда кётюредиле, беш процентни орта формада, кылган беш процентни уа - кыйын, жашауга кыор-кыууу формада. Бек кыйналганланы стационарга жиберибиз. Кылганлагы юйлеринде багыу бардырабыз.

Поликлиникада ковид бригадала кыралгандыла, хар бирине врач бла медестра киредиле. Ала юйдеги саусулагы барып, халларына кыраганлай турадыла, бизни багыуубуздан хайыр чыкмас, ол заманда, оздурмай, стационарга жиберибиз. Саусуланы саны асыры кёпден, бригадаларыбыз эрттенликде сегизден ингирде сегизге дери ишлейдиле. Хау, ковидден сора да, бардыла аурула жер башында, алагы да эс бурурга борчлубуз. Аны

ючюн дагыда юч бригада ауруулары юслеринден кетмегенлеге кыарайдыла. Битеу бригадаларыбыз солу кюнде да ишлейдиле. Кыйтарып айтама: болум бек кыйынды, хар бирибиз жууалы болурга керекбиз. Бусагытта супермаркетлеге телефон бла сёлешсенг, ашы-суну юйге келтиредиле.

Саусуз жууукларын жоклай, элзеге, шахарлагы жюрюмезге, туюкенде айланмазга керекди. Хар ёлюм жюрегизни кыйнайды, аны кёре турганлай, кесибизни алимле, врачла айткан ызга - кылыгыга жыарга борчлубуз. Женгил халда ауруганланы бир кыауум, кеслери артык кыйналмаганларына кыуанып, халкы жыйылган жерлеге барадыла: парклада айланадыла, маршруткалагы минедиле, туюкенлеге жюрюйдюле. Аладан жукьган вирус башхалада кесин кылай жюрютюрюгюн бир адам да болмейди. Кыартла, хроникалы ауруулары болганла ёлюп кетерге боладыла. Аны эсде тутуп, башхаланы юслеринден сагыш этип, сау болуп кылгынчы, юйден чыгарга жарамайды.

Коронавирустан сау болгандан сора реабилитация кылай барады?

-Битеу кыраллада бардырылган тинтуле кёргозтедиле: кыйын ауруганланы ёпкелеринде ызла кыаладыла, фиброзла алгынча эркин солурга кыймайдыла, кыргак жётел кетмей кёп заман турады. Аны ючюн биз бир, юч, алты айдан жангыдан томография этебиз. Бу вирус нерва системаны да бузады. Аны хатасындан сау болгандан сора да адамланы эслери кыарусуз болады, ишлерин алгынча эталмайдыла,

алгын бир-эки сагатха этгенлерин сау кюнге да тамамалламай кыйналадыла. Былайда тёзюм керекди. Тынч-тынч хар зат да эбине келликди.

Аны ючюн элде терек бахчага чыгып, шахарда парк барып, таза хау бла солурга керекди. Музыка, юга да бек болушкандыла. Бир - бирлеге психологаны, психотерапевтлени болушуклары керек болады. Энци чертирге суюме: саусулагы юйдегиленди, жууукланы тегенлени аруу сёзлери, кёллендирулери да бек керекдиле. Айтыгыз кыатыгызда адамга анга кюч-кыаруу берлик сёзле, салгызыз эсине ашы муратларын, ковидден сора жашау бошалап кылмайды, хар инсан кесин кылга алып, хар зат да тап боллугуна ийнанып, кыуанча жюрегин ачарга керекди. Бир бирибизге болушак, билеклик этсек, бу палахдан теркирек кытуулукбуз.

Бу ауруу шарт ышанлары жокдула, алай температурагыз кётюрюлсе, кылакларыгыз зынгырдасала, тамагыгыз а кыргак болуп кичтесе, ашы татыуун, ийслени билмей тохтасагыз, врачны чакырыгыз. Жарсыуга, бирле тюзонлей атлаймай кылгынчы, врачны чакырмайдыла. Ковид айылы ауруу туюлду, шёндю дунияда миллионла бла адамла кыйналадыла андан, заманында багылып башланса, теркирек кетеди.

Юйде санитар-гигиена мардаланы да тюрлендирге керек болур.

Хау, эшиклени-терезелени ачып, таза хау отулада айланчыра этигиз. Кюнге эки-юч кере юйде хау айланчыра керекди. Дезинфекция этген затла кышуу сууга полланы кюнге эки кере жууугуз, битеу кылуугуз жетген жерлени тазалагызы. Кыолларыгызны кирсизлей тутугуз. Суу бизге болушхан затды, аны унутмагызы.

Ёпкелеригиз таза хаудан толурча, терекле ёсген, адам болмаган жерледе айланчыра кюрешигиз. Ашыгызга кёлпелени, кыозланы, быхыны, жабышмакыны кышуугуз. Алманла, шаптал, гранат бек игидиле саулукыга. Кёп солурга керекди. Бек аздан жети-сегиз сагат жукьлагызы. Бютюкню, ичгени унуттурга керекди.

Ковид бек уллу палахды, ол бизни кючюбюзню, жууаплылыгыбызны, адамлыгыбызны да сынайды. Эсбизни жыйып, биз ким да хурмет этерча жамаут болганыбызны кёргозторге керекбиз. Мен хорламыбызга толусунлай ийнама, хорламыбызны мурдоор, сылтау бизни биригибизди. Хар юйге да игилик келсин!
БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

МЧС

Юйрениулеге тири кьатышхандыла

МЧС-ни Элбрус-да бийик тау излеу-кьутхару отрядыны «Нальчик» бёлюмю-но биринчи класслы кьутхаруучусу Киштикланы Мазан «Россейли кьызыл жор» эм «Лиза Алерт» организацияланы волонтерларына семинар бардырганды.

Юйретиуле волонтерлары кьоркьуусуз жашау бардырыжаны бла билимлерин ёсдюрюр, теорияда кёргенлерин керти болумлада сынар ючюн кьураалгандыла. Дерслени кезиулеринде ала

кьыйын болум чыкьган жерде полевой лагерни жарьгьа, кьутхару снаряджени бла ишлерге, психология эм ме-

дицина болушлукьну этерге, тегерекде болган затладан ачьганланы ташьрча бачкыч ишлерге юйренгендиле. Во-

лонтерлагьа адамны сюеги сынгьанда жгутла, шинала кьалай салынганларын кёргюзтюлгенди.

Ахьырында Киштикланы Мазан быллай семинарла саулукуьлу эм кьоркьуусуз жашау бардырыну оюмларын жарьрык жаш телю кьымылдауу кьурау муратда бардырылганларын айтханды. Волонтерла юйрениулеге тири кьатышхандыла, алагьа кёллери бла берилгендиле, дегенди ол.

Жорукьлагьа сыйынмагьанлагьа – тазир

Жылын аллындан башлап республикада кьургьак кьырдык кюйгени бла байламлы 970 болум эсепленгенди. Аны юсонден МЧС-ни регионда бёлюмюно пресс-службасындан билдиргендиле.

От асламысында адамны хатасындан тюшеди. Бирле таябийгьатда солуй, аш биширгенден сора от ёчюлтюрге унутадыла, башхалары тюнюню неда сирнекни жанып бошагьынчы атып кетедиле. Кьургьак кьырдык терк кьабынады, жел а отну бютюн бек жая-

ды. Алай бла адамланы жашауларына бла саулукуьларына кьоркьуу салынады, молкге да заран жетеди.

Кьаураны неда киркипчикни кюйдюргенде кьоркьуусузлукьну жорукьларын эсге алмагьанла, жамауат аслам жыйылган жерде алай этгенле административ жууапылыкьгьа тартыладыла. РФ-ни Административ бузукьлукьланы кодексини 20.4 статьясыны 1-чи кесегине тийишликде адамлагьа 2-3 минг сом тазир салыныргьа боллукьду, кьул-

лукьчулагьа – 6-15 минг, энчи предпринимательге – 20-30 минг, юридический лицолагьа – 150-200 минг.

Алай бла быйыл законну бузганлагьа 304 протокол жа-

рашдырылгьанды: граждандлагьа – 190, кьуллукьчулагьа – 82 эм юридический лицолагьа – 32. Ала барысы да жууапха тартылгьандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ
Зульфия.

Турнир

Жаш спортчуланы жетишимлери

2008-2009 жыллада туугьан жашланы арасында боксдан республиканы ачык турнири бизни жаш спортчулагьа жетишимли болгьанды.

Кьашхатауда боксдан секция бир неча жыл ишлегени айтырчады. Бу жол турнирде алчыланы саньна чыкьган Батчаланы Алийни атасы Элдар-

Хасаниядан спортчула.

Бу эришуледе энгта Хасания элден жаш спортчула да кёргюзгендиле жетишимле. Тренер Кьартлыкьланы Ибрагимни бизге айтханына кёре, ол юйретген Гюлюйланы Кьууанч (36 кг) биринчи, Мусукланы Самат а (40 кг) экинчи болгьандыла. «Геляланы Малик, мен кесим да анда юйренип турганма, бла бирге хазьрлагьанбыз алаьны. Секциягьа сююп жүрюген жашла аз тююлдуле. Келир кезиуде жетишимле болдурукьларына ышандыргьанла да бардыла», -дейди ол.

Кьашхатаудан спортчула.

Не заманда да бизни жашла бокса да кёрюмдуле болдургьандыла. Расуьну болушлугьу бла мындан ары да бу тере сакьланыр депьшанабыз», -дейди Элдар.

Анда Черек районну Кьашхатау элинден Батчаланы Алий (33 кг), Мисирланы Алан (69 кг), Мокьаланы Альберт (38 кг) кеслерини ауурлукьларында биринчиле болгьандыла. Жашланы Шакьманланы Расул юйретиди.

ТИКАЛАНЫ
Фатима.

Тип байлыгыбыз

Кьанатлыланы атлары

Аллы газетни 127-чи номериндеди

Сары назьчы – еловник желтобрюхий
Сары сабан чьпчыкь – трясогузка жёлтая
Сары ургьуйчу чьпчыкь – мухоловка желтоспинная
Сарьбаш зьнтхьчы – овсянка желтошапочная
Сарьмса – иволга чёрная
Сарьын – зяблик
Сарьсан – вьюрок (самка)
Сарьча (алтын (жаннет) чьпчыкь) – иволга
Саськь – удод (птенец)
Сегизхан – сорока (птенец)
Серчек – воробей горный
Стампул тауукь – цесарка
Сулуьн – цапля жёлтая
Суу баппуш – нырок
Суу кьарьылгьач – ласточка береговая
Суу кьуш – скопа
Суу тауукь – водяная курочка (камышница)
Суу чайкьар – крачка речная
Суу чьпчыкь – оляпка
Сьзгьырчы булбул – соловей-свистун
Сьзгьырыуучу – свиристель
Сьйьиртхьч – пищуха
Сьн кьуш – канюк, сарыч
Сьнчьуйукь – поползень
Сьркьылдакь – бормотушка обыкновенная
Сьч – байгыш
Тайгьар – вертишейка
Такььябаш чьпчыкь – чечётка обыкновенная
Талгьыр агьач тауукь – дятел пёстрый
Талгьыр сьзгьырыуучу – свиристель полосатый
Тамгьалы алабаш – турухтан пятнистый
Тамгьалы оракьбурун – серпоклюв пятнистый
Тарагай – бекас пятнистый
Таралчы – кедровка (птенец)
Таргьакь – кречет (птенец)
Тарлан – канюк (птенец)
Тартай – дергач
Тартар (тартай) – коростель
Тау кьуш – орлан
Тау чаука – галка альпийская
Таукьудурет – бекас
Тауукь – курица
Таш тауукь – глухарь каменный
Таш чьпчыкь – каменка обыкновенная
Ташкьуш – дрозд каменный
Тенгиз кьузгьун – баклан
Тенгиз кьуш – скопа
Тепсеую чьпчыкь – чечётка горная
Терек торгьай – камышовка садовая, славка садовая
Тёпели торгьай – жаворонок хохлатый
Тилиген – коршун (самка)
Тойгьун – кречет, тетеревиный, ястреб-перепелятник
Тойкьуш – стрепет
Токьутар – тетёрка
Топал тауукь (стампул тауукь) – цесарка
Торбаш – зяблик серый
Торгьай – жаворонок
Торгьай жёбелеу (жёбелеуочу) – воробей полевой
Тугьан – ястреб пятнистый
Тукьузгю чьпчыкь – дрозд-рябинник
Тумчукь – воробей (птенец)

Турач – рябчик (птенец)
Туркьу – турухтан
Турна – журавль
Турумтай – дербинник
Турумшукь – грач (птенец)
Тутуй кьуш – попугай
Тюе кьуш – страус
Тюйорбасчы – дятел (птенец)
Тюрлю кьыргьый – ржанка
Узункьанат кьарьылгьач – стриж (самец)
Узункьуйрукь баштан – синица длиннохвостая
Уку – сова
Улуу агьач кёгюрчюьн – горлица большая
Ургьуйчу чьпчыкь – мухоловка
Уучу кьаз – гуменник
Уучу кьуш – беркут
Уучу чьпчыкь – соловей певчий
Халал чьпчыкь – рябчик
Харам тартар – кулик-перевозчик
Харам чьпчыкь (кёкелбаш) – поганка большая
Харсьлы чьпчыкь – пеночка-трещотка
Хораз – петух
Хумру – горлица серая
Чабдарчы – ржанка жёлтая
Чайлакь кьуш – коршун
Чалыкь – королёк (птенец)
Чалыкьуш – тетерев-косач
Чапран – чечевичка
Чарлакь – чайка; ястреб-тетеревятник
Чаука – галка; грач
Чёгючбаш – молотоголав
Чемур – чибис чёрный
Чертлеуокьчо – ореховка
Чибил – пищуха
Чилакь – чижик (птенец)
Чилкьуш – рябчик кашановый
Чилле – цапля
Чиллеаякь – цапля (самка); аист
Чиллебоюн – баклан краснолицый
Чойкьыр – щегол чёрный
Чокайбаш торгьай – жаворонок полевой
Чомакь – чижик
Чомача кёгюрчюьн – клинтух
Чорбат чьпчыкь – воробей
Чорбат кьуш – сьч
Чубар баппуш – чирок-тряскунок
Чукар – клёт
Чулгу – кулик
Чуллыкь (агьач тартар) – вальдшнеп
Чулун – черныш (птенец)
Чумгьалакь (кьар чьпчыкь) – вьюрок снежный
Чьгырбаш – сип белоголовый
Чькьыньжик – дятел чёрный; со-рока; кулик-сорока
Чьл – цапля (самец)
Чьн тауукь – фазан
Чьрай зурнукь – журавль-кра-савка
Чьрлан – цапля (птенец)
Шав – чиж (самка)
Шайкьылдакь – чекан (самец)
Шалди (харам тартар) – кулик-перевозчик
Шекилчи – щегол жёлтый
Шимал баппуш – мандаринка
Шонкьар – орёл горный
Шункьар – кречет белый
Ысмахь (бесмахь) – пингвин
Эмен чьпчыкь – дубонос
Эпилдик – выпь (самка)
Эрдек – утконос
Эркек агьач гогуш – индюк
Эркек баппуш – селезень
Юй кьуш – сьч домовый
Юй торгьай – канарейка

Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламентини депутатлары эм КьМР-ни Парламентини Аппаратыны келечилери Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламентини Законодательство эм жержерли самоуправление соруула жаны бла комитетини председатели **МАЛЬБАХОВ Борис Хамидбиевичге** аны эгечи **БАТЫРОВА (Мальбахова) Лидия Хамидбиевна** ауушханы бла байламлы улуу бушуу этип кьайгы сёз бередила.

Жерни уллулугу, жолну узаклыгы, акъ жарны айга ушагы, жарны оюлганы, сууланы юслеринде көпюрлери - ала бары да: «Бир кыйынлыкны - минг тынчлыкты», - деп, атам айтыучулай, хар жолум, аламант хапар болуп, жюрегимде кылады. Жашауда аллай жолла болмасала, жюрегим тепмез, сезюм өтмез эди. Жюрегим да, сезлерим да дайым тохтаусуз жолдадыла.

Эрни насыбы жолдады, эрни жолу узун болады, ат аягы бла эр киши аягы жетмеген жер жокъду, жолну узунун-кысхасын киши билмейди. Жоллада апарларыбыздан көп барган болмаганды... Жол су-

Дунияда жашау алайды. Тезюп, таукел болуп, кыя бузуп, жол ишлей барырга керекди. Алай болмаса, урушну отун сынаган, ёлюмню көп көргөн жолоучу атам Хызыр жерде жол ишлемез эди, темирчи Мусса атлагы нал ишлемез эди. Алай Хызыр ыран жолну, акъ жолну да, ай сыйынрыча, ёгюз арба ётерча, аламант ишлегенди. Мусса уа, айга кыраганча, налланы уста хазыраганды.

Таулагы, кыум аулаклагы атлансам да, хар баргандан алыкы бармаган, танымаган жолум бла ётерге соеюм. Танымаган жерлерими танып, андан то-

БАБАЛАНЫ Сулейман

Хар жолум – кёз туурамда

ХАПАР

уапды - эрни биринчи ишине саналады... Жерде таурулда - Хызыр фыйгамбар, кёкде - Мусса фыйгамбар, бюгюн да, бюгече да - ёмюрледен бери айланадыла. Дунияда ол экисинден көп жашаган, көп жол кыдырган инсан жокъду. Ала бири кёкню, бири жерни жолоучуларыдыла. Кёкде, жерде да алагы побеп, хапар сорган ахшы китап жазар эди...

Дунияда, сейирди, мен бу затны былай жазаркыма деп, эсимде болмаганды. Атамы аты Хызыр, жашымы аты Мусса болганды. Жашыма ол атны атам атаган эди. Атам дунияда жюз жыл жашаганды. Жашым жаланда юч ай жашаганды. Алай ол айла энди башымда жюз жылча айланадыла, башым айча айланады. Айны туталган да этмейе, алай кыюнома кычакылап да кереме. Аны ючюн кыайда кыарт болама, кыайда, тезюп, таукел, жаш болама.

пуракны, ташны да тюрсионлерин кёре, бир жерде, агъач, суу жингрик айланган жерде, ай киби, бийик акъ жар кыайсы дунияда жаратылганына сейирине, жер атланы, шадан атланы, жашым Муссан атынча, биле барырга соеюм. Ала жюреке акъыл да, жангы жашау да бердиле.

Алай жолда, кыолда болсам да, кызауатда болсам да, акъ жар эрининде уллу чинаргы тынгысызма. Ол, зауаллы, бир заманда, уллу жел болса, ауурлугу хорлап, жарны жарып, ауар... Ол ауа туруп, ачы кычырганына, шууудлап улуганына жарсыйма, ансы артада уа тынч жатар, кенделен тышоп, кёлор болуп... Атам, сакъалы акъдан-акъ бола барганы кыада, кёк бла жерча, акъыллы бола барырга сыйгени, жер жарны оюлганына менден эсе бек жарсыганы, чинар кеси, титиреп, ауаргы сыймегени хар бири бирер хапардыла...

Эсгерти

Кесигизни алдатып кыоймагыз!

Хыйлачыла адамланы алдар умутда жангы амал тапханларын билдиргенди Сбербанкдан. Энди ала, телефон бла сёлешип, кеслерин прокуратураны адамыча кёрюзтедиле, ахчаны энчи сётхя кёчюрюрге керекди деп кысадыла.

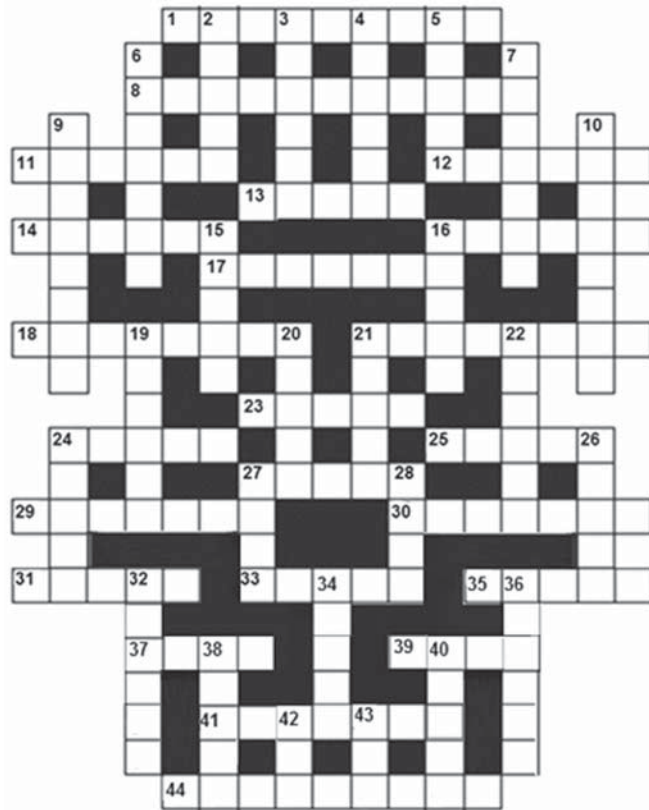
Толуракъ айтханда, ала бу жорукъ бла ишлейди: хыйлачы адамга сёлешеди да, банкны ишчисине следствие жумушла бардырылганын эсгертеди. Ызы бла келир кюн аны юсюнден прокуратурадан да сёлеширге боллукъдула, дейди. Анда уа «прокуратураны ишчиси» клиентге ахчасын карточкасында «энчи сётхя»

кёчюрюрге кереклисин кыаты айтады. Ол сётъ а аманлыкчылары кёлларындады. Быыл банкны клиентлерин 2,9 миллион кере алдаргы кюрешгенди. Аланы юсюнден финанс учрежденигы адамла кеслери сёлешип билдиргенди. Жарсыгы, былтыр бла тенгешдиргенди, быллай шартланы саны эки кереге кёбейгенди. Ол кезиуде Сбербанк кесини клиенттерини 39,7 миллиард сомун сакълаганды, быыл а жыл бошалгынчы октуна ол 40 миллиард сомдан атлаганды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Сёзбер

ЭНИНЕ: 1. Арслан, кыарт болса, аллай болур дейди. 8. Берекет-сизлик. 11. Кыонак келсе, биринчи жумуш. 12. Поэт Суюнчланы 13. Иш хакъ. 14. Жолну бурулганы. 16. Ышанган адамынга асыралыгыра жетдириучо. 3. Тутхан ишлерин иги этгенле. 4. Чалынган жерде жангыдан чыккыган кырдык. 5. Шарк кыралда эр кишилени баш кийимлери. 6. Кёп билген адам. 7. Жумушакъ кюмш бетли металл. 9. Аллай жууурганла,

берилген зат. 17. Нарт батыр. 18. Кыанатлы. 21. Акъылында бир оюмга келишалмау. 23. Кыаганакны биринчи келгине алай айтадыла. 24. Атны торлюсю. 25. Кычагынга сыйынган ёлчём. 27. Агъач. 29. Затны сакълаучу. 30. Айбатлыкъ. 31. Ууатылган нартыо. 33. Ичмесенг - Ануар, ичсенг - жаныуар. 35. Атны чачы. 37. Буруу. 39. Ёмюрледен келген төре. 41. Кыоркык адам. 44. Ууакъ этерге хазырланган мирзеу.

ЁРЕСИНЕ: 2. Биреуно затына кыол жылы кийимле да боладыла. 10. Иничке сабаклы гюл. 15. Таулуну саууту. 16. Жибек жюнден этилген жамычы. 19. Жашоуу келген тишируу. 20. Болжаллы баш сугар жер. 21. Жукъган ауруу. 22. Затны жангыртуу, бютюнда ахшы этиу. 24. Кыытай. 26. Булутсуз кёк. 27. Ара. 28. Байрамчы терек. 32. Иги иш ючюн ариу айтыу. 34. Тишируу ат. 36. Дарман тюкен. 38. Тизгинлилик. 40. Биреуно сюдге берген адам. 42. Иги адамны бетинден келген жарык. 43. Юйренмеген байтал.

ГАЗЕТНИ 127-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Орсундак. 8. Кыоспарты. 11. Фагот. 12. Китап. 13. Ашхабадчы. 16. Чалгычы. 17. Кыатыбаш. 18. Айтиу. 20. Жаммаш. 21. Зепака. 22. Шаштар. 23. Дефтер. 25. Адакы. 29. Жемтала. 31. Бадинат. 33. Залыкылды. 35. Орман. 36. Шобра. 37. Сабырлыкъ. 38. Акъопракъ.

Ёресине: 1. Ортакылау. 2. Мухол. 3. Зарашкы. 4. Боюнчакъ. 5. Закий. 6. Атланган. 9. Алабай. 10. Аварлы. 14. Чырмашхан. 15. Атлантида. 18. Ашыра. 19. Узада. 24. Темирлан. 26. Дагыда. 27. Кыбыла. 28. Шауурдат. 30. Адамлыкъ. 31. Бодуркы. 32. Тамыр. 34. Шорпа.

Учредитель: Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламентни бла Правительствосу

Баш редакторну орунбасары ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ Жамал
(баш редактор)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кыоруулау жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагы «КыМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кёре 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРТАНЛА:

Кетенчиланы Зульфия, Кучукланы Сафият - жууаплы секретарилары орунбасары; Геляланы Валентина (1, 2, 3, 11-чи бетле), Баллиланы Феруза (4, 9, 10, 12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1248 экз. Заказ № 2297

Багыасы 15 сомду.

РЕДАКЦИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Налчык шахар,
Ленни атлы проспект, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru